

Motion

1975/76: 364

av herr Turesson

om översyn av almanackans namnlängd

Den första svenska almanacka, innehållande en förnamnslängd som var utformad i enlighet med av Kungl. Maj:t beslutade principer, utgavs år 1751. Huvudregeln var att namnlängden skulle vara utformad "som den av ålder hade varit".

Denna formulering ger anledning att gå ytterligare något tillbaka i tiden, nämligen till år 1585, då den första bevarade svenska almanackan trycktes. Årliga utgåvor kom senare ut från och med år 1596. Ursprungsmaterialet var tyskt och namnlängden byggde väsentligen på de sydtyska stiftens helgonkalendrier.

Under 1600-talet anknöt de svenska almanackornas namnlängder alltjämt till de tyska förebilderna, även om viss hänsyn började tagas till det nationella svenska namnskicket. Namnlängden började på allvar få en än mera svensk utformning i de almanackor som i början av 1700-talet gavs ut av Samuel Krook respektive Erik Burman.

Sedan Kungl. Vetenskapsakademien år 1749 fått privilegium på utgivningen av den svenska almanackan, var det akademien som skulle företaga ändringar i namnlängden när det fanns skäl därtill. Till en början byttes de minst gångbara helgonnamnen ut – såsom Aristides, Bosilides, Hermagoras och Sosthenes – och ersattes med vanligen förekommande svenska namn såsom Arvid, Svante, Herman och Sten. Också av kungafamiljen använda namn började införas i namnlängden: Gustav, Adolf, Lovisa, Ulrika.

I almanackorna från slutet av 1700-talet blev namnlängderna ytterligare försvenskade. Atrik, Birger, Ebba, Gunilla, Gunnar, Inga, Ivar, Märta, Tore och Åke, för att nämna några, fick egna namnsdagar. Men efter några få år gick man tillbaka till det gamla. I 1797 års almanacka återinfördes också de latinska formerna: t. ex. Barbara, Benedictus, Georgius och Laurentius i stället för Barbro, Bengt, Göran och Lars.

Den sålunda återställda "katolska" namnlängden fick sedan i stort sett gälla under 1800-talet. Den kompletterades dock tid efter annan med nya namn från kungahuset såsom Maria, August, Oscar, Desideria, Josefina, Viktoria, Ingeborg och Ebba.

Vid senaste sekelskifte bestod därför den svenska almanackans namnlängd av en märklig och delvis helt otidsenlig samling namn på apostlar och skyddshelgon, martyrer och trosvitnen, kungliga personer och figurer i den fornnordiska mytologien. Flertalet namn hade utländsk härstamning och

många dessutom svåruttalade former – exempelvis Chrysostomus, Zephyrinus!

Kraven på en bättre överensstämmelse mellan den officiella svenska namnlängden och det svenska namnskicket blev under 1800-talets sista årtionden allt starkare. Riksdagen biföll slutligen år 1899 en motion som krävde en namnlängdsreform. En kommitté tillsattes och efter ett fördömligt snabbt arbete förelades Kungl. Maj:t ett förslag till ny namnlängd redan i maj år 1900.

I den nya namnlängden, som infördes i 1901 års almanacka, hade 150 namn strukits, 28 moderniserats och 177 tillkommit.

Kommitténs avsikt hade varit att en fortgående modernisering och anpassning av namnlängden skulle ske. Så har dock skett endast i tre fall: Nore blev efter unionskrisen utbytt mot Sverker, Estrid byttes ut mot Astrid år 1907 och Kasper mot Sibylla år 1934.

Den svenska namnlängden innehåller därför i dag så ofrekventa namn som Botilda, Fingal, Gustava och Teofil liksom de gamla helgonnamnen Ambrosius, Bartolomeus, Eufemia och Tiburtius. Samtidigt saknas så vanligt använda namn som t. ex. Allan, Ellen, Gösta, Kurt, Margit, Stig, Sture och Vera.

Det är naturligtvis helt klart att almanackans namnlängd numera ingalunda är normerande för namnskicket i vårt land. Namnvalet är ju i hög grad modebetonat och förebilderna i dag är ofta idoler från filmens, veckopressens, sportens och seriernas områden.

När nu tre kvarts århundrade förflutit sedan den senaste revideringen av almanackans namnlängd, torde det minst sagt vara motiverat att göra en översyn av densamma i syfte att uppnå en bättre överensstämmelse mellan längden och det nuvarande svenska namnskicket. För att undvika att gapet mellan namnlängden och namnverkligheten på nytt skall bli lika stort som det nu är, bör också beslut fattas om fortlöpande revision av namnlängden.

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär

1. en översyn av almanackans namnlängd i syfte att uppnå en bättre överensstämmelse mellan längden och det nuvarande svenska namnskicket,
2. att almanackans namnlängd i framtiden skall bli föremål för fortlöpande revisioner.

Stockholm den 16 januari 1976

BO TURESSON (m)

Uppgifterna till den historiska framställningen har huvudsakligen hämtats ur "Svenska förnamn" av Roland Otterbjörk.